

Mahmut Celalettin Üner (1889/1890 – 1945)

Mahmut Celalettin Üner 1305 (1889/1890) yılında Edirne'nin Cısr-i Ergene (Uzunköprü) kazasında doğmuştur. Babası Mustafa Asım Bey ve annesi Nefise Hanım'dır. İlk ve ortaokulu Edirne'de tamamlamıştır. Liseden sonra 14 Kasım 1907 tarihinde Harp Okulunda eğitime başlamış ve 11 Nisan 1910 tarihinde Sv. 326-35 sicil numarasıyla Süvari (Sv.) Teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. İlk görev yeri olarak Bulanık/Van ve Erciş/Van'da 4 ncü Ordu 21 nci Süvari Alayına Bölük Komutanı olarak atanmıştır. Balkan Harbi sırasında İstanbul'da konuşlu 3 ncü Süvari Alayında görev yapmıştır. Kayıtlarda 1914 yılı Ocak başında İzmit Mensucat Fabrikasında İdare Zabıtlığı ile görevlendirildiği ve Mayıs 1920 tarihine kadar aynı görevde kaldığı görülmektedir. Ancak Birinci Dünya Savaşı esnasında 1915 yılında Micingird Muharebesi (Sarıkamış/Kars)nde yaralandığı ve Muharebe Gümüş Liyakat Madalyası ile Harp Madalyası aldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. Daha sonra Muharebe Gümüş Liyakat madalyası 4'üncü Derece Mecidi nişanıyla değiştirilmiştir. Muhtemelen Mensucat Fabrikasında görevli olduğu sırada geçici görevle muharip birliklere tayin edildiği anlaşılmaktadır. Mayıs 1920 tarihinde atandığı Nazilli'deki 12 nci Kolordu Mürettep Süvari Bölüğünde bir ay kaldıktan sonra Ankara'da Binicilik Eğitimi Süvari Bölüğüne atanmıştır. Bu Birlikte görevliyken İkinci Düzce Ayaklanması ve sonrasında asayiş göreviyle Düzce'ye gitmiştir. Daha sonra Kastamonu, Kocaeli ve İzmit bölgelerinde görevlendirilmiştir. Yararlılıklarından dolayı İstiklal Madalyasıyla taltif edilmiştir. Savaştan sonra Harp Akademilerinde İaşe Zabıtlığı ve Süvari Bölük Komutanlığı yapmıştır. 1928 yılında atandığı Mardin 40 ncü Süvari Alayı 3 ncü Bölük Komutanlığında 10 ay kaldıktan sonra 20 Temmuz 1929 tarihinde Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün Yaverliğine atanmıştır. Başyaver Rüşuhi Savaşçı'nın 27 Şubat 1932 tarihinde görevinden ayrılmasını müteakip Başyaverliğe vekaleten görevlendirilmiş 12 Ekim 1932 tarihinde de Binbaşı rütbesine terfi ederek Başyaver olarak atanmıştır. Atatürk'ün hastalığı ağırlaştığında Salih Bozok, **Hasan Rıza Soyak** ve Muhafız Alay Komutanı **İsmail Hakkı Tekçe** ile beraber sırayla nöbet tutmuşlardır. Atatürk'ün ölümünden sonra da görevine devam ederek İkinci cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Başyaverliğini de yapmıştır. Görevi esnasında Hükümet, Nisan 1939 tarihinde İran Veliahdı Muhammed Rıza ile Mısır Prensesi Fevziye Fuad'ın düğün töreninde hazır bulunmak üzere Türkiye'nin bir heyet göndermesi ve yapılacak merasime bir hava filosu ile sancaklı ve bandolu bir piyade bölüğünün katılmasına karar vermiştir. Gümrük ve İnhisarlar Vekili Ali Rana Tarhan'ın reisiği altında TBMM Reis Vekillerinden Rafet Canitez, Ordu Müfettişi **Kazım Orbay**, Hariciye Vekaleti Umumi Katipliği Muavini Birinci Sınıf Orta Elçi Nebil Batı, Gümrük ve

İnhisarlar Vekilliği Hususi Kalem Müdürü Hüsnü Özer, Elçilik Başkatibi Recep Yazgan ve İrfan Sabit Akça ile Cumhurbaşkanı Başyaveri olarak Tahran'da yapılan düğüne katılmıştır. 29 Temmuz 1941 tarihinde emekli olmasına rağmen 2. Dünya Savaşı nedeniyle emekli subayların göreve devam etmeleri öngörüldüğünden 31 Ocak 1945 tarihine kadar görevine devam etmiştir. Aynı tarihte ikinci emeklilikle (terhis) ordudan ayrılarak **Cumhuriyet Halk Partisi** Samsun Müfettişliğine tayin edilmiştir. Ordu'da geçirdiği apandisit rahatsızlığından dolayı Ordu Memleket Hastanesinde ameliyat olmuştur. Tedavi için Cumhurbaşkanı'nın askerî uçakla gönderdiği penisilin zamanında yetişmeyince 19 Mart 1945 tarihinde vefat ederek Ordu Çakal Çıkmaz mezarlığına defnedilmiştir. Mahmut Celalettin Üner Mücerret Hanımla evlenmiş ve çocukları olmamıştır.

Ahmet AKTER

KAYNAKÇA

AKANSEL, İsmail Hakkı, **Atatürk ve Yaverleri**, Harp Akademisi Yay., İstanbul, 2006.

ALİ, Kılıç, **Atatürk'ün Son Günleri**, Sel Yay., İstanbul, 1955.

BCA (Cumhuriyet Arşivi) 30-18-1-2/86-30-17, 11 Nisan 1939.

BCA 30-10/261-762-27, 28 Şubat 1939.

BOZOK, Salih, **Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor**, Yay, Haz. Can Dünder, Doğan Kitap, İstanbul, 2001.

ERGİNER, Efe, **Yaverinin Sesinden Bir Başka Atatürk**, Meta Basım Yayın, İzmir, 2019.

KARA, Polat, **Türkiye - İran İlişkileri (1923-1960)**, Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2010.

Millî Savunma Bakanlığı Arşivi Şahsi Dosyası.

SOYAK, Hasan Rıza, **Atatürk'ten Hatıralar**, Cilt I, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 1973.

SOYAK, Hasan Rıza, **Atatürk'ten Hatıralar**, Cilt II, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 1973.

SEZEN, Tahir, **Osmanlı Yer Adları**, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay., Ankara, 2017.

ŞAHİNGİRAY, Özel, **Atatürk'ün Nöbet Defteri (1931-1938)**, TTK yay. 1955.

ÜSTÜNALP, Can (Mahmut Celalettin Üner'in 2. Kuşak Yeğeni) arşivi ve yapılan röportaj.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mahmut-celalettin-uner-1889-1890-1945/?pdf=3510> adresinden erişilmiştir